

7217

۵۰۰

۱

۱۸۱

میری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.KitaboSunnat.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

کریپور قراملکی، علی، ۱۳۴۷ -	بر شناسه
درسنامه توحید و شرک از منظر قرآن و حدیث/ نگارش علی کریپور قراملکی	عنوان و نام پدیدآور
تهران: نشر ادیاء، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر
۸۱ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.	مشخصات ظاهری
978-600-6464-15-2 : ۱۷۰۰۰۰ ریال	شابک
فینا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص ۱۷۷ - ۱۸۱ همچنین به صورت زیر نویس.	یادداشت
توحید -- جنبه های قرآنی	موضوع
Tawhid (Unity of God) -- Qur'anic teaching*	موضوع
توحید -- احادیث	موضوع
Tawhid (Unity of God) -- Hadiths*	موضوع
توحید -- دیدگاه و هابیه	موضوع
Tawhid (Unity of God) -- Views of Wahhabiyah*	موضوع
و هابیه -- عقاید	موضوع
Wahhabiyah -- Doctrines	موضوع
۱۳۹۷ ک۴/۹- BP۱۰۴	رده بندی کنگره
۲۹۷/۱۵۹	رده بندی دیویی
۵۴۱۳۹۴۰	شماره کتابشناسی ملی

درسنامه توحید و شرک از منظر قرآن و حدیث

نگارش:

علی کریم پور قراملکی

انتشارات ادباء

قم / خ آیت ا... مرعشی نجفی / پاساژ قدس / طبقه بالا

پلاک ۱۸۸ / نشر ادباء / صدر الادبائی

odaba_publication1388@yahoo.com

تلفن: ۳۷۷۴۴۶۸۴ - ۳۷۷۴۲۰۲۹ فاکس: ۳۷۷۴۰۴۸۰

درسنامه توحید و شرک از منظر قرآن و حدیث

ناشر: ادباء

مؤلف: علی کریم پور قراملکی

مدیر مسئول: سید شهرام صدر الادبائی

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ ش

چاپ: زمزم

قطع و تعداد صفحات: رقعی / ۱۸۱ صفحه

شابک: ۲ - ۱۵ - ۶۴۶۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

فهرست عناوین

۱۲.....	پیشگفتار.....
۱۷.....	درس اول: کلیات و مفهوم شناسی.....
۱۹.....	طرح مسأله.....
۲۵.....	توحید در حیات انبیاء و نبی اسلام ﷺ.....
۲۷.....	رابطه توحید با خداشناسی.....
۲۹.....	عوامل ابتلاء به شرک.....
۲۹.....	۱. گرایشات حسنی.....
۲۹.....	۲. گرایشات نفسانی.....
۳۱.....	درس دوم: اقسام توحید.....
۳۲.....	انواع توحید در آیات قرآن.....
۳۲.....	۱. توحید در ذات.....
۳۶.....	۲. توحید در صفات.....
۳۶.....	۳. توحید در افعال.....
۳۷.....	۴. توحید در عبادت.....

درس سوم: دلایل وحدانیت خداوند ۳۹

ادله توحید در قرآن ۴۰

۱. شهادت خود خداوند؛ ۴۰

۲. الوهیت ناپذیری شیء منفعل؛ ۴۱

۳. هم رتبه نبودن مملوک با مالک خود؛ ۴۲

۴. الوهیت ناپذیری شیء قابل هلاک؛ ۴۳

۵. وجود انحصاری الوهیت در خداوند؛ ۴۳

درس چهارم: تفسیر توحید و شرک با رویکرد وهابیت ۴۵

تاریخچه اجمالی از وهابیت ۴۶

وجه افتراق میان وهابیت و مسلمانان ۴۷

۱. تفسیر اختصاصی از توحید ۴۷

۲. تکفیر مسلمانان غیر وهابی ۴۸

۳. بیعت به جای مردم سالاری دینی (انتخابات و رأی گیری) ۴۹

درس پنجم: مبانی و اصول وهابیت در تکفیر مسلمانان ۵۱

۱. برداشت خاص از توحید عبادی ۵۳

توحید عبادی از دیدگاه وهابیان ۵۳

الف. اظهار خضوع تام به غیر خداوند؛ ۵۴

ب. اظهار خضوع غیر مأذون به غیر خداوند؛ ۵۴

ج. ابراز خضوع مأذون در بیرون از حالت مُجاز؛ ۵۵

۲. همسانی جسم انبیاء با اجسام دیگر ۵۵

۳. قطع ارتباط روح با دنیا ۵۶

اقسام مختلف اعمال دینی مسلمانان در قبال اولیای الهی ۵۷

۱. طلب از اولیای الهی پس از مرگ آنان ۵۷

۲. احسان در حق اولیای الهی ۵۷

۳. تبرک و تقدس بخشی به اولیای الهی ۵۷

درس ششم: دلایل وهابیت در اتهام شرک به اعمال مسلمانان ۵۹

ادله شرک در طلب از اولیای خداوند ۶۰

۱. برابری طلب حاجت با خضوع تام ۶۱

۲. لغویت طلب حاجت از جسم ۶۱

۳. امکان ناپذیری طلب حاجت از روح ۶۱

ادله شرک در احسان در حق اولیای خداوند ۶۱

۱. غیرممکن بودن ایصال ثواب به روح ۶۱

۲. بطلان تقرّب به اولیای الهی ۶۲

ادله شرک در تبرک و تقدس بخشی ۶۳

۱. تفاوت حکم تبرک در قبل و بعد از حیات پیامبر ۶۳

۲. محکومیت خضوع به غیر خدا ۶۴

۳. صدق «غلو» بر تبرک ۶۴

درس هفتم: نقد ادله وهابیت در تکفیر مسلمانان (قسم نخست) ۶۵

پاسخ شبهات وهابیان در قسم اول (طلب حاجت) ۶۶

۱. معقول نبودن مبنای وهابیان در تحلیل توحید عبادی ۶۶

۲. ضرورت وضوح مفهومی هر یک از اصول ۶۹

۳. اعتقاد به الوهیت بت‌ها در بت‌پرستان ۶۹

شبهه وهابی‌ها ۷۱

پاسخ به وهابی‌ها ۷۲

درس هشتم: نقد ادله وهابیت در تکفیر مسلمانان (قسم دوم) ۷۵

پاسخ شبهات وهابیان در قسم دوم (نذر و قربانی) ۷۶

۱. تبیین حقیقت روح و امکان ارتباط با آن ۷۶

الف. تبیین حقیقت روح با رویکرد قرآنی..... ۷۶

روح مومن آل فرعون..... ۷۷

روح شهداء..... ۷۹

استغاثه و امیدواری به برگشت..... ۸۱

ب. تبیین حقیقت روح با رویکرد عقلی..... ۸۲

۲. جواز شرعی نذر و ذبح برای تقرب به پروردگار..... ۸۲

شبهه وهابی‌ها و پاسخ به آن..... ۸۳

درس نهم: نقد ادله وهابیت در تکفیر مسلمانان (قسم سوم)..... ۸۵

۱. تبیین حقیقت مبارک و تبرک..... ۸۶

۲. تحقق خیر و برکت با اذن الهی..... ۸۸

دلایل ناهمسانی اشیاء در نفع و ضرر..... ۸۹

ادله و شواهد خیر و برکت در آثار دینی و آثار پیامبران..... ۸۹

۱. جواز استلام حجر الاسود و کعبه؛..... ۸۹

۲. معالجه نابینایی حضرت یعقوب با پیراهن حضرت یوسف؛..... ۹۰

۳. نجات حضرت ابراهیم از آتش نمرود با پیراهن..... ۹۱

۴. موفقیت سامری در خلق گوساله خاص با اثر رسول..... ۹۱

۵. تجربه بهبودی مریضها با تربت اولیای الهی..... ۹۲

تذکر چند نکته..... ۹۳

تبیین حقیقت غلو و تفاوت آن با تبرک..... ۹۴

شبهه وهابی‌ها و پاسخ به آن..... ۹۴

درس دهم: دلایل وجود شرک در وهابیت..... ۹۷

گرفتاری خود ابن تیمیه و محمد بن وهاب به شرک..... ۹۸

۱. اعتقاد به جسمانیت خداوند؛..... ۹۸

۲. شباهت تام به خوارج؛..... ۹۸

۳. اتصاف خود پیروان ابن تیمیه به کفر و شرک..... ۱۰۱

۴. خروج از اوامر و نواهی الهی ۱۰۱

درس یازدهم: جواز توسل به اولیای الهی و ادله آن (۱) ۱۰۵

الف. آیات قرآن؛ ۱۰۶

۱. آیه ۳۵ سوره مائده ۱۰۶

۲. آیه ۵۷ سوره اسراء ۱۰۸

۳. آیه ۴۵ سوره بقره ۱۱۰

۴. آیه ۶۴ سوره نساء ۱۱۱

۵. آیه ۹۷ سوره یوسف ۱۱۳

ع. آیه ۵۵ سوره مائده ۱۱۴

ب. اثبات ولایت تکوینی برای مآذونین؛ ۱۱۵

درس دوازدهم: جواز توسل به اولیای الهی و ادله آن (۲) ۱۱۷

حقیقت ولایت و اقسام آن ۱۱۸

تعریف «ولایت تکوینی»؛ ۱۱۸

اقسام ولایت تکوینی؛ ۱۱۹

۱. ولایت تکوینی ذاتی یا استقلالی؛ ۱۱۹

۲. ولایت تکوینی کسبی و مأذون؛ ۱۱۹

تذکر نکته مهم ۱۲۰

مصادیق ولایت تکوینی کسبی ۱۲۰

۱. وجود خود انسان؛ ۱۲۰

۲. وجود پدیده‌های طبیعی؛ ۱۲۱

۳. وجود فرشتگان الهی؛ ۱۲۲

۴. مقامات انبیاء الهی ۱۲۳

۵. مقام نبی گرامی اسلام ﷺ ۱۲۵

ع. مقامات اولیای الهی ۱۲۸

تذکر نکته مهم..... ۱۳۱

درس سیزدهم: جواز توسل به اولیای الهی و ادله آن (۳)..... ۱۳۳

۱. توسل از شئون ولایت پذیری..... ۱۳۴
۲. توسل، نشانه احترام؛..... ۱۳۵
۳. نابرابری حبّ در توسل با حبّ به خداوند..... ۱۳۸

درس چهاردهم: شفاعت و بیان ادله موافقان..... ۱۴۱

- شفاعت در لغت و اصطلاح..... ۱۴۲
- جایگاه شفاعت در عالم هستی (کمالات مادی)..... ۱۴۳
- جایگاه شفاعت در عالم هستی (کمالات معنوی)..... ۱۴۴

درس پانزدهم: ادله مخالفان شفاعت در نفی شفاعت..... ۱۴۷

- الف. لزوم شرک ذاتی و عبادی..... ۱۴۸
- ب. چراغ سبز نشان دادن به گناهکار..... ۱۴۸
- ج. تنافی با مسئولیت پذیری انسان..... ۱۴۹
- د. ناسازگاری با عدل الهی..... ۱۴۹
- ه. ضدیت با آموزه‌های قرآنی..... ۱۴۹
- و. لازم آمدن انفعال در خداوند..... ۱۵۰

درس شانزدهم: نقد ادله مخالفان شفاعت..... ۱۵۱

۱. عدم استقلال شفیع در شفاعت..... ۱۵۲
۲. امید بخشی در شفاعت..... ۱۵۲
۳. عدم تنافی بین شفاعت و مسئولیت پذیری..... ۱۵۳
۴. سازگاری بین شفاعت و مجازات مجرم توسط خداوند..... ۱۵۳
۵. انطباق شفاعت با آیات الهی..... ۱۵۴
۶. عدم لزوم انفعال در خداوند..... ۱۵۵

درس هفدهم: بررسی عوامل بروز روحیه تکفیری.....	۱۵۷
مقدمه.....	۱۵۸
تبیین علل افراطی‌گری با رویکرد روحی و روانی.....	۱۵۸
۱. عشق و علاقه افراطی و تبعات آن؛.....	۱۵۸
الف. مسیح پرستی مسیحیان روی زمین؛.....	۱۵۸
ب. فخر فروشی و تکبر.....	۱۵۹
ج. دنیاگرایی و لذت‌گرایی.....	۱۶۰
خ. حاکمیت روح جاهلیت.....	۱۶۲
ح. حاکمیت روح تقلید در وجود انسان.....	۱۶۳
د. پیروی خیال و اوهام.....	۱۶۴
۲. تقدیم و ترجیح خواسته‌های نفسانی؛.....	۱۶۶
تبیین علل افراطی‌گری با رویکرد ذهنی و عقیدتی.....	۱۶۸
۱. تبعیض در ایمان به آیات قرآن؛.....	۱۶۸
۲. آشنا نبودن به قواعد تفسیر در آیات قرآن.....	۱۷۲
۳. عدم درک صحیح از واژگان قرآن.....	۱۷۳
نتیجه‌گیری.....	۱۷۵
منابع.....	۱۷۷

پیشگفتار

توحید در حیات مسلمانان، مقوله‌ای بی‌نظیر و تبدیل‌ناپذیر است. این شعار توحید، است که همه مسلمانان را با هم منسجم و متحد می‌نماید. از نظر مسلمانان، تمام آثار و برکات دنیوی و اخروی برای انسان در سایه این توحید به دست می‌آید. در پناه همین توحید است که انسان‌هایی با درک و فهم عمیق، آن را از حدّ شعار به شعور تبدیل نموده و به مراتب عالی عرفان گام می‌گذارند حتی بالاتر از آن عرفان، انسان‌هایی والا و برتر با عناوین انبیاء، به درجاتی می‌رسند که می‌توانند شایستگی دریافت وحی الهی را داشته باشند.

در روز قیامت نیز، این توحید و موحدیت است که می‌تواند انسان را از ورود به جهنم و آتش الهی رهایی ببخشد هر چند برای ورود به جنت و متعّم شدن از نعمت‌های بهشتی، داشتن اعمال صالح هم شرط رکین به حساب می‌آید. در مقابل این توحید، شرک و مشرک بودن موضوعی است که انسان‌ها را برای ورود به آتش آماده می‌نماید.

لکن با تاسف فراوان، مقوله مذکور با همه اهمیتی که به نوبه خود در حیات مسلمانان دارد، به حربه و ابزاری در دست دنیامداران و سیاست‌مداران تبدیل گشته که از طریق اتهام زنی به برخی مسلمانان، به آسانی مال و ناموس و جان آن‌ها را حلال می‌نمایند. دشمنان دین در زمان معاصر، اولین افرادی‌اند که این حربه استفاده می‌کنند آنان با عمل به شعار: «اختلاف بینداز و حکومت بکن»، برخی از مسلمانان را با شستشو دادن فکر و روح، به جان مسلمانان دیگر می‌اندازند تا بدین وسیله به جای اسنکه خودشان، مسلمانان را از بین ببرند از طریق جنگ نیابتی، خود مسلمانان را با دست خود مسلمانان از بین می‌برند.

اکنون، روند حاکم بر زمان کنونی نشانگر حاکمیت چنین طرز تفکری در بخشی از جوامع اسلامی است که با متهم نمودن مسلمانان به شرکف مجوز قتل و اسیری و حتی بردگی آن‌ها را صادر می‌کنند. اما افراد مذکور، در واقع افراد جاهلی‌اند که با جهالت علمی و عملی خود ریشه به دین خود می‌زنند و با این وسیله دشمنان دین را در رسیدن به اهداف خود مساعدت می‌نمایند.

این در حالی است که خداوند، همه مسلمانان را در آیه شریفه ۲ از سوره مائده به تعاون در برّ و تقوا سفارش نموده و آنان را در مساعدت به اثم و عدوان برحذر داشته است.

به آسانی می‌توان ادعا نمود که افراد مذکور، از روح اسلام و قرآن که سنت پیامبر بیانگر آنهاست، دور افتاده‌اند. آنان به فرمایش پیامبر که در

نخستین وقت ظهور و بعثت، شعار «قولوا لا اله الا الله تفلحوا» بر زبان جاری ساختند و بدین وسیله ضابطه و قاعده کلی را تا روز برپایی قیامت مطرح فرمودند، را اعتنایی ندارند. در یک کلام، افراد مذکور به دین و افکار دینی عمل نمی‌کنند بلکه به افکار و خواسته‌های نفسانی خود که غیر متکی بر افکار انبیاء و ائمه معصومین است، عمل می‌کنند. برای آنان، مهم نیست که تلقی ذهنی جمع مسلمین از تبیین توحید و شرک چیست. چیزی که برای آن‌ها اعتبار و ارزش دارد، نوع فکر و رویکرد آنهاست هر چند افکار همه مسلمانان جهان بر علیه آن‌ها باشد.

این در حالی است که می‌دانیم خداوند، با اعطای عقل به انسان، او را فی حدّ ذاته ارزشمند و دارای کرامت نمود؛ چرا که خداوند بر اساس آیه ۷۰ سوره اسراء: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبُرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ...»؛ ما آدمزادگان را گرمای داشتیم؛ و آن‌ها را در خشکی و دریا، (بر مرکب‌های راهوار) حمل کردیم؛ و از انواع روزی‌های پاکیزه به آنان روزی دادیم...»، هیچ مخلوق زمینی، مانند جمادات، نباتات، حیوانات و حتی جن‌ها را تا این اندازه بلند مرتبه در اثر لطف و مرحمت خودش قرار نداد. همچنین، طبق همان آیه: «... وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا؛ ... و آن‌ها را بر بسیاری از موجوداتی که خلق کرده‌ایم، برتری بخشیدیم» به وی، قدرتی فوق العاده قوی در ترقی و پیشرفت در ابعاد مختلف حیاتش بخشید که هیچ مخلوقی را این قدر مورد لطف خود قرار نداد.

به همین سبب، می‌بینیم که ابعاد مختلف انسان در همه ابعاد حیاتش در طول تاریخ، روبه جلو بوده و با تغییرات همراه است لکن نوع زندگی حیوانات، با تغییر چندانی مواجه نبوده است.^۱ از طرفی هم، خداوند بر اساس آیه ۳۰ از سوره بقره: «وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً» (به خاطر بیاور) هنگامی را که پروردگارت به فرشتگان گفت: «من در روی زمین، جانشینی [نماینده‌ای] قرار خواهم داد.» در میان مخلوقاتش، تنها او را خلیفه خودش در روی زمین قرار داد و به وی افتخار جانشینی در اسماء و اوصاف خودش عطا نموده است. هم اینطور، مشاهده می‌کنیم که انسان طبق آیه ۲۹ سوره حجر: «فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ» هنگامی که کار آن را به پایان رساندم، و در او از روح خود (یک روح شایسته و بزرگ) دمیدم، همگی برای او سجده کنید!» و آیه ۷۲ سوره ص: «فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ» هنگامی که آن را نظام بخشیدم و از روح خود در آن دمیدم، برای او به سجده افتید!» تنها موجودی است که مفتخر به کسب روح الهی برای خودش شده است ولی دیگر مخلوقات نتوانسته‌اند حائز این افتخار بشوند. حال، سؤال این است که به چه دلایلی، این مخلوقی که تا این اندازه توسط خود خداوند دارای ارزش گشته است، توسط انسان‌هایی معلوم الحال و به ظاهر مسلمان مورد بی‌احترامی واقع شده و تکفیر

۱. محمد حسین طباطبایی، تفسیر المیزان، ج ۱۳، ص ۱۵۵

می‌شود؟ در حالی که از پیامبر ﷺ نقل است که می‌فرماید: «المسلم من سلم المسلمون عن يده و لسانه؛ فرد مسلمان، کسی است که مسلمانان از دست و زبان او در امنیت باشند».^۱ هم چنین، در جایی دیگر می‌فرماید: «إذا تصافح المسلمان تحاتت ذنوبهما كما يتحات ورق الشجر؛ وقتی که دو نفر مسلمان با هم مصافحه بکنند. گناهانشان ریخته می‌شود، همانطور که برگ‌های درخت می‌ریزد».^۲

۱. محمد بن عمر فخر رازی، تفسیر کبیر (مفاتیح الغیب)، ج ۱۰، ص ۱۶۳.

۲. همان.